४हतं लक्षणानुसरणेऽप्यश्रव्यं अप्राप्तगुरुभावान्तलघु रसाननुगुणञ्च वृत्तं यत्र तत् हतवृत्तम्। ५न्यूनपदं यथा "सुचिरमुषितं वल्कलधरैरिति" वेणीसंहारपद्ये अस्माभिरिति विशेष्यं पदं न्यूनम्। तथा तत्रैव पद्ये "गुरुः खेदं खिन्ने मयीत्यत्र" खिन्ने इत्यस्मात् पूर्वं इत्थमिति पदं च न्यूनम्। ६अधिकं यथा स्फटिकाकृतिनिर्मल इत्यत्राकृतिपदमधिकम्। ७कथितपदं यथा एकत्र पद्ये एकस्यैव लोलादिशब्दस्य द्विधा प्रयोगे। ८पतत्प्रकर्षम्। यत्रादौ गाढबन्धनरूपप्रकर्षः अन्ते तु तद्धीनता तत्। ९समाप्तपुनरात्तम्। क्रिययैव वाक्यसमाप्तेर्नियमात् क्रियाप्रयोगादनन्तरं यत्र तत्क्रियासापेक्षकारकान्तरादिप्रयोगः तत्र समाप्तपुनरात्तत्वम्। १० द्वितीयार्द्धगतैकवाचकशेषप्रथमार्द्धम्। द्वितीयार्द्धगतमेकं पदं प्रथमार्द्धस्य समापकं यत्र तथाभूतं वाक्यं दुष्टमित्यर्थः। ११ न भवन् मतः इष्टः योगः सम्बन्धः यत्र तत्। १२अवश्यं वक्तव्यमनुक्तम्। १३अस्थानस्थपदम्। १४अस्थानस्थसमासञ्च। १५संकीर्णं यत्र वाक्यान्तरस्य पदानि वाक्यान्तरमनुप्रविशन्ति। १६गर्भितं यत्र वाक्यस्य मध्ये वाक्यान्तरमनुप्रविशति। १७प्रसिद्धिमतिक्रान्तं यथा रवो मण्डूकादिषु प्रसिद्धो, न तु सिंहादिनादे। १८भग्नः प्रक्रमः प्रस्तावो यत्र तत्। १९अविद्यमानः क्रमो यत्र तदक्रमम्। २०अमतः प्रकृतविरुद्धः परार्थो यत्र। अर्थदोषास्तु। अर्थोऽपुष्टः कष्टोव्याहतपुनरुक्तदुष्क्रमग्राम्याः। सन्दिग्धो निर्हेतुः प्रसिद्धिविद्याविरुद्धश्च। अनवीकृतः सनियमाऽनियमविशेषाविशेषपरिवृत्ताः। साकाङ्क्षोऽपदयुक्तः सहचरभिन्नः प्रकाशितविरुद्धः। विध्यनुवादायुक्तस्त्यक्तपुनः स्वीकृतोऽश्लीलः"। यत्रातिविततत्वादयोऽनुपादानेऽपि प्रतिपाद्यमानमर्थं न बाधन्त इत्यपुष्टास्तत्र, न त्वसङ्गताः पुनरुक्ता वा।

रसदोषास्तु "व्यभिचारिरसस्थायिभावानां शब्दवाच्यता। कष्टकल्पनया व्यक्तिरनुभावविभावयोः। प्रतिकूलविभावादिग्रहो दीप्तिः पुनःपुनः। अकाण्डे प्रथनच्छेदौ अङ्गस्याप्यतिविस्तृतिः। अङ्गिनोऽननुसन्धानं प्रकृतीनां विपर्ययः। अनङ्गस्याभिधानञ्च रसे दोषाः स्युरीदृशाः"।

चन्द्रालोके तु दोषसामान्यविशेषलक्षणान्युक्त्वा दिङ्मात्रमुदाहृतं यथा

"स्याच्चेतोविशता येन सक्षता रमणीयता। शब्देऽर्थे च कृतोन्मेषं दोषमुद्घोषयन्ति तम्। भवेच्छ्रुतिकटुर्वर्णः श्रवणोद्वेजने पटुः। विख्यायते व्याकरणविरुद्धं च्युतसंस्कृतिः। अप्रयुक्तं दैवतादौ शब्दे पुंलिङ्गतादिकम्। असमर्थन्तु हन्त्यादेः प्रयोगो गमनादिषु। स हन्ति हन्त कान्तारे कान्तः कुटिलकुन्तलः। निहतार्थं लोहितादौ शोणितादिप्रयोगतः। एकाक्षरं विना भूभ्रूक्ष्मादिकं खलतादिवत्। व्यनक्त्यनुचितार्थं यत्पदमाहुस्तदेव तत्। इयमुद्धतशाखाग्रकेलिकौतुकवानरी। निरर्थकं तुहीत्यादि पूरणैकप्रयोजनम्। अर्थे विदधदित्यादौ दधदाद्यमवाचकम्। धत्ते नभस्तलं भास्वानरुणं तरुणैः करैः। अश्लीलं त्रिविधं व्रीडाजुगुप्साऽमङ्गलात्मना। आह्लादसाधनं वायुः कान्तानाशे भवेत् कथम्। स्याद्द्व्यर्थमिह सन्दिग्धं न द्यां यान्ति पतत्त्रिणः। स्यादप्रतीतं शास्त्रैकगम्यं वीताऽनुमादिवत्। शिथिलं, शयने लिल्ये मच्चित्तं ते शशिश्रियि। मस्तपृष्ठकटीलोष्ठगल्लादि ग्राम्यमुच्यते। नेयार्थं लक्षणात्यन्तप्रसरादमनोहरम्। हिमांशोर्हारधिक्कारजागरे यामिकाः कराः। क्लिष्टमर्थो यदीयोऽर्थश्रेणितः श्रेणिमृच्छति। हरिप्रियापितृवारप्रवाहप्रतिमं वचः। अविमृष्टविधेयांशः समासपिहितं विधौ। विशन्ति विशिखप्रायाः कटाक्षाः कामिनां हृदि। अपराधीन इत्यादिविरुद्धमतिकृन्मतम्। अन्यसङ्गतमुत्तुङ्गहारशोभिपयोधरा। रसाद्यनुचिते वर्णे प्रतिकूलाक्षरं विदुः। न मामङ्गद! जानासि रावणं रेणदारुणम्। यस्मिन्नुपहतो लुप्तो विसर्ग इह तत्तथा। कुसन्धिः वटवागच्छ विसन्धिः नृपती इमौ। हतवृत्तमनुक्तोऽपि छन्दोदोषश्चकास्ति चेत्। विशाललोचने! पश्याऽम्बरं तारातरङ्गितम्। न्यूनं त्वत्खड्गसम्भूतयशः पुष्पं नभस्तलम्। अधिकं भवतः शत्रून् दशत्यसिलताफणी। कथितं पुनरुक्ता वाक् श्यामाब्जश्यामलोचना। विकृतं दरविकृतैरैयरुः कुञ्जराः पुरम्। पतत्प्रकर्षहीनाऽनुप्रासादित्वे यथोत्तरम्। गम्भीरारम्भदम्भोलिपाणिरेष समागतः। समाप्तपुनरात्तं स्यादेष पीयूषभाजनम्। नेत्रानन्दी तुषारांशुरेत्यम्बुनिधिबान्धवः। अर्द्धान्तरपदापेक्षि क्रीडानृत्येषु सस्मितम्। मेघारम्भं स्तुमः शम्भुमर्द्धरम्भोरुविग्रहम्। अभवन्मतयोगः स्यान्न चेदभिमतोऽन्वयः। येन बद्धोऽम्बुधिर्यस्य रामस्यानुचरा वयम्। स एष लङ्कालङ्कारं रावणं हन्तुमुद्यतः। द्विषां सम्पदमाच्छिद्य यः शत्रून् समपूरयत्। अस्थानस्थसमासं नविद्वज्जनमनोरमम्।